

Sygn. akt III CSK 3/06

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 marca 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Stanisław Dąbrowski (przewodniczący)

SSN Jan Górowski

SSN Marian Kocon (sprawozdawca)

Protokolant Bożena Kowalska

w sprawie z powództwa W.C. i Z.C.

przeciwko Syndykowi masy upadłości PTHW

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 22 marca 2006 r.,

skargi kasacyjnej powoda W.C.

od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 10 czerwca 2005 r., sygn. akt [...],

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 10 czerwca 2005 r. oddalił apelację powodów W.C. i Z.C. od wyroku Sądu Okręgowego w K., którym ten Sąd oddalił żądanie powodów zasądzenia na ich rzecz od syndyka masy upadłości PTHW kwoty 30 393 zł z tytułu zwaloryzowanej ceny kupna bliżej określonej nieruchomości (40 000 zł po denominacji) oraz kwoty powyżej 127 988 zł z tytułu nakładów poczynionych na tę nieruchomość. Sąd stanął na stanowisku, że skoro powodowie do chwili obecnej posiadają przedmiotową nieruchomość, to w zakresie w jakim powództwo o zwrot nakładów nie zostało uznane przez stronę pozwaną, nie podlegało ono uwzględnieniu. U podłoża tego stanowiska legł pogląd, że roszczenie samoistnego posiadacza w dobrej wierze o zwrot nakładów staje się wymagalne dopiero z chwilą wydania rzeczy.

Skarga kasacyjna powodów – oparta na obu podstawach z art. 398³ § 1 k.p.c. – zawiera zarzut naruszenia art. 316 w zw. z 225 k.p.c., art. 232 w zw. z 217 k.p.c., art. 479 k.p.c., a także art. 358¹ § 3, 226 k.c., i zmierza do uchylenia zaskarżonego wyroku oraz przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 226 § 1 k.c. samoistny posiadacz w dobrej wierze może żądać zwrotu nakładów koniecznych o tyle, o ile nie mają pokrycia w korzyściach, które uzyskał z rzeczy (art. 226 § 1 zd. 1 k.c.). Zwrotu innych nakładów niż konieczne może żądać tylko o tyle, o ile zwiększają wartość rzeczy w chwili jej wydania właścicielowi (art. 226 § 1 zd. 2 k.c.). Ustawodawca w art. 226 § 1 k.c. dokonał rozróżnienia nakładów „koniecznych” oraz „innych”, wiążąc z tym odmienne przesłanki dla ewentualnego roszczenia o ich zwrot. Takie unormowanie przesądza o zależności roszczenia o zwrot „innych” nakładów od wystąpienia przez właściciela z żądaniem wydania rzeczy. Dopiero bowiem w chwili wydania tej rzeczy właścicielowi można ocenić, czy i w ogóle istnieje i w jakim rozmiarze obowiązek zwrotu dokonanych przez posiadacza nakładów, lecz - co należy podkreślić - nie będących nakładami koniecznymi. Powyższe wyodrębnienie nakładów koniecznych i innych oraz zróżnicowanie przesłanek ich zwrotu wyklucza

jednolite ich w tym względzie potraktowanie, jak to uczynił Sąd drugiej instancji. Oznacza to, że roszczenie samoistnego posiadacza w dobrej wierze o zwrot nakładów koniecznych powstaje w sytuacji określonej w art. 226 § 1 zd. 1 k.c. i staje się wymagalne z momentem dokonania tych nakładów. Natomiast roszczenie o zwrot „innych” nakładów powstaje i staje się wymagalne w chwili wydania rzeczy właścicielowi, o ile występuje zwiększenie wartości rzeczy (art. 226 § 1 zd. 2 k.c.).

Sąd drugiej instancji zatem z naruszeniem art. 226 § 1 zd. 1 k.c. przyjął przedwczesność roszczenia o równowartość nakładów koniecznych, gdyż ta dotyczy „innych” nakładów (art. 226 § 1 zd. 2 k.c.), a nie koniecznych. Z tej przyczyny zaskarżony wyrok nie mógł się ostać.

W związku zaś z tym, że Sąd drugiej instancji zaniechał wyodrębnienia poczynionych przez skarżących nakładów należy tu jedynie wskazać, że powszechnie przyjmuje się, iż nakładami koniecznymi są wydatki, których celem jest utrzymanie rzeczy w stanie zdatnym do normalnego korzystania, zgodnie z przeznaczeniem. Mieszczą się tu wydatki na remonty i konserwację rzeczy, dokonanie zasiewów, utrzymanie inwentarza, podatki oraz inne świadczenia publiczne, a także ubezpieczenia rzeczy. Natomiast nakłady nieodpowiadające temu celowi, a więc nakłady zmierzające do ulepszenia rzeczy („nakłady użyteczne”), albo nadanie jej cech odpowiadających szczególnym upodobaniom posiadacza („nakłady zbytkowne”) stanowią rodzaj innych nakładów w rozumieniu art. 226 k.c.

Należy też wskazać, że art. 226 § 1 k.c. przyznaje samoistnemu posiadaczowi roszczenie o zwrot nakładów koniecznych, ale w ograniczonym zakresie, bo tylko o tyle, o ile nie mają one pokrycia w korzyściach, które uzyskał z rzeczy. Tak więc przy ustalaniu równowartości nakładów koniecznych, ulegających na podstawie art. 226 § 1 k.c. zwrotowi na rzecz samoistnego posiadacza w dobrej wierze, uwzględnia się korzyści które samoistny posiadacz uzyskał także przez okres trwania dobrej wiary, a więc przez cały czas posiadania.

Bezzasadny natomiast okazał się zarzut naruszenia art. 358¹ § 3 k.c. Sąd drugiej instancji w istocie przyjął, m. in., że stopień inflacji w latach

dziewięćdziesiątych, w szczególności po uiszczeniu przez skarżących pozostałej połowy ceny, tj. po dniu 1 grudnia 1998 r., nie spełnia kryterium „istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza”. Ocena m. in. tej przesłanki waloryzacji pozostawiona została sędziowskiemu uznaniu. Oznacza to, że zarzut zaniechania zwaloryzowania świadczenia może być w postępowaniu kasacyjnym skuteczny tylko wtedy, gdy zaskarżone orzeczenie w sposób oczywisty narusza co najmniej jedno z kryteriów określonych w art. 358¹ § 3 k.c. Wyrażając przytoczone stanowisko Sąd drugiej instancji tego nie uczynił. W ramach kontroli kasacyjnej nie jest zaś możliwe wkraczanie w sferę swobodnego uznania sędziowskiego (por. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 15 września 1999 r., III CKN 339/98, OSNC 2000, nr 3, poz. 58, oraz z dnia 20 marca 2002 r., V CKN 940/00 niepubl.).

Bezzasadnie skarżący zarzucają naruszenie przez Sąd drugiej instancji art. 383 k.p.c. przez to, że uznał za spóźnione żądanie zwrotu kwoty przeznaczonej na przekształcenie użytkowania wieczystego w prawo własności. Za nieporozumienie bowiem należy uznać twierdzenie skarżących, że żądanie zasądzenia tej kwoty zgłosili przed Sądem pierwszej instancji w piśmie procesowym datowanym na dzień 24 kwietnia 2004 r. (k. 260, 260v). W piśmie tym znajduje się jedynie stwierdzenie, że „poza tym (opinia) nie uwzględnia kosztów poniesionych przez powodów na przekształcenie prawa użytkowania wieczystego (...)”. Zgodnie zaś z art. 383 k.p.c. w postępowaniu apelacyjnym nie można rozszerzyć żądania pozwu ani występować z nowymi roszczeniami. Jedynie w razie zmiany okoliczności można żądać zamiast pierwotnego przedmiotu sporu jego wartości lub innego przedmiotu, a w sprawach o świadczenie powtarzające się można nadto rozszerzyć żądanie pozwu o świadczenia za dalsze okresy. Taka sytuacja w sprawie nie wystąpiła.

Z tych przyczyn orzeczono, jak w wyroku.